

**Religionen und Kulturen der Antike
Band 6**

Studienausgabe

FRANZ JOSEPH DÖLGER

ICHTHYS

5. BAND V/2

**DIE FISCH-DENKMÄLER
IN DER FRÜHCHRISTLICHEN PLASTIK
MALEREI UND KLEINKUNST**

TEXTBAND

Peter W. Metzler Verlag

Idiootti

F. M.
DOSTOJEVSKI

IDIOOTTI

Suomentanut JUHANI KONKKA

VENÄJÄNKIELINEN ALKUTEOS *Idiot* ILMESTYI 1868.

TÄMÄN SUOMENNOKSEN ENSIMMÄINEN PAINOS ILMESTYI 1968.

VAPPU ORLOVIN TARKISTAMAN LAITOKSEN ENSIMMÄINEN PAINOS ILMESTYI 2006.

© WSOY JA VAPPU ORLOV 2006

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

ISBN 978-951-0-51632-4

PAINETTU EU:ssa

ENSIMMÄINEN OSA

1

Marraskuun lopussa, jolloin oli suojasää, Pietarin–Varsovan rautatien matkustajajuna lähestyi kello yhdeksän tienoissa aamulla täydellä höyryllä Pietaria. Oli niin kosteaa ja sumuista että päivä töin tuskin valkeini; vaunun ikkunasta oli vaikea nähdä kymmentä askelta pitemmälle radan kummallekaan puolelle, oikealle taikka vasemmalle. Matkustajien joukossa oli myös ulkomailta palaavia, mutta kaikkein täysimpiä olivat kolmannen luokan osastot, joissa istui lyhytmatkalaisia, alhaissäätyistä liikealalla palvelevaa väkeä. Kuten tavallista kaikki olivat väsyneitä, kaikkien silmäluomet olivat käyneet yön aikana raskaiksi, kaikki olivat kylmissään, kaikkien kasvot harmaankalpeat, miltei sumun väriset.

Eräässä kolmannen luokan vaunussa oli aamun sarastaessa joutunut ikkunan ääreen, vastapäätä toisiaan, kaksi matkustajaa, molemmat nuoria miehiä, kummallakin niukasti matkatavaroita, molemmat vaatimattomasti pukeutuneita, kummankin kasvot varsin kiinnostavat, ja kumpikin halusi päästä puheisiin toisen kanssa. Jos he olisivat tienneet toisistaan, millä tavalla he olivat sillä hetkellä merkittäviä, he tietystikin olisivat hämmästyneet sitä että sattuma oli pannut niin oudosti heidät istumaan vastatusten kolmannen luokan vaunuun Pietarin–Varsovan junassa. Toinen heistä oli pienikokoinen, noin 27 vuoden ikäinen, kiharapäinen ja miltei mustahiuksinen. Hänen harmaat silmänsä olivat pienet mutta tuliset, nenä leveä ja litteä, poskipäät ulkonevat; ohuet huulet vetäytyivät tuon tuostakin jonkinlaiseen röyhkeään, pilkalliseen, jopa ilkeään hymyyn; mutta otsa oli korkea, hyvin muodostunut ja kaunisti kasvojen epäjalosti kehittyntä alaosaa.

Erikoisen silmäänpistävää noissa kasvoissa oli kalmankalpeus, joka melko vankasta ruumiinrakenteesta huolimatta antoi nuoren miehen koko olemukselle nääntyneen leiman ja samanaikaisesti jonkinlaisen intohimaisen, kärsivän ilmeen, joka oli ristiriidassa hänen röyhkeän, uhittelevan hymynsä ja tiukan, itsetyytyväisen katseensa kanssa. Hän oli pukeutunut lämpimästi, yllään väljä karitsannahkainen, mustalla kankaalla vuorattu puoliturkki, eikä hän ollut kärsinyt yön aikana vilusta, kun sen sijaan hänen naapurinsa oli joutunut kestäämään hytisevässä selässään Venäjän marraskuun kostean yön koko sulouden, johon hän ilmeisesti ei ollut valmistautunut. Tämän toisen yllä oli melko avara, paksukankainen, hihaton, kookkaalla hupulla varustettu viitta, tarkalleen samanlainen jollaisia käytetään talvisin matkoilla jossakin kaukana ulkomailla, Sveitsissä tai esimerkiksi Pohjois-Italiassa, aikomatta tietenkään sellaiselle taipaleelle kuin Eydtkuhnenista Pietariin. Mutta se mikä kelpasi ja oli täysin tyydyttävää Italiassa, osoittautui kokonaan soveltumattomaksi Venäjälle. Huppuviitan omistaja oli hänkin nuori mies, noin kahdenkymmenenkuuden tai -seitsemän ikäinen, keskikokoa hieman pitempi, erittäin vaalea, tuuheahiuksinen, kuoppapaposkinen, leuassa harva, suippo, miltei kauttaaltaan valkoinen par-ta. Hänen silmänsä olivat isot, siniset ja tarkkaavaiset, niiden katseessa jotakin tyyntä mutta samalla raskasta, sellaista omituisuutta, josta eräät kokeneet arvaavat heti ensi silmäykseltä henkilön kaatumatautiseksi. Nuoren miehen kasvot olivat muuten miellyttävät, hienopiirteiset ja laihat, mutta värittömät, sillä hetkellä jopa vilusta siniset. Hänen käsissään heilahteli laiha nyytti, vanhasta virttyneestä silkikankaasta ommeltu pussi, joka ilmeisesti sisälsi hänen kaikki matkatavaransa. Jällassa hänellä oli paksupohjaiset kengät nilkkaimineen, nekin ulkomaiset. Turkkiin pukeutunut mustatukkainen naapuri näki tuon kaiken, osaksi senkin vuoksi ettei hänellä ollut muuta tekemistä kuin katsella, ja vihdoin hän kysyi huulillaan sellainen epähieno hymy, joka toisinaan kursailematta ja yliolkaaisesti tulkitsee ihmisen mielihyvää siitä ettei lähimmäinen ole elämässä menestynyt:

– Onko kylmä?

Ja hän kohautti olkapäitään.

– Kovin kylmä, vastasi matkatoveri erittäin auliisti. – Ja ottakaa huomioon, että on suojasää. Entäpä jos olisi pakkanen? En osannut edes kuvitellakaan, että täällä meillä on näin kylmää. Olen vieraantunut.

- Tulette kai ulkomailta?
- Niin, Sveitsistä.
- Ohoo! Kas vain!

Mustatukkainen päästi lyhyen vihellyksen ja purskahti nauruun.

Keskustelu virisi. Sveitsiläiseen matkaviittaan pukeutunut vaalea nuori mies vastasi ihmeen auliisti tummaverisen naapurinsa kaikkiin kysymyksiin vailla minkäänlaisia epäluuloja, vaikka monet kysymykset olivat sopimattomia ja jonninjoutavia. Vastaillessaan hän muun ohella kertoi, että oli tosiaankin ollut kauan poissa Venäjältä, yli neljä vuotta, että hänet lähetettiin ulkomaille saamaan hoitoa jonkin oudon hermosairauden, joko kaatuma- tai tanssitaudin vuoksi, joka ilmeni vapinana ja kouristuksina. Kuunnellessaan häntä tummaverinen nuori mies naurahti muutaman kerran; erikoisesti häntä rupesi naurattamaan kun kysymykseen ”No, paranitteko?” vaaleatukkainen vastasi: ”Ei, en parantunut.”

– He-he! Varmaankin tuhlasitte suotta paljon rahaa, ja me täällä uskomme heihin, huomautti tummaverinen myrkyllisesti.

– Totinen tosi! yhtyi keskusteluun heidän vieressään istuva, kehnosti pukeutunut herra, ehkäpä kirjurin ammatissa kangistunut virkamies, noin neljäkymmenen ikäinen, vankkarakenteinen, punane-näinen ja näppylänaamainen. – Se on totinen tosi, houkuttelevat vain parhaat venäläiset voimat pois täältä!

– Voi, minun tapauksessani te erehdytte, ehätti Sveitsissä ollut potilas sanomaan hiljaisella, sovittelevalla äänellä. – En tietenkään voi ryhtyä väittelemään asiasta, sillä en tiedä kaikkea, mutta minun lääkärini antoi viimeisistä varoistaan minulle matkarahat ja ylläpiti siellä minua kaksi vuotta omalla kustannuksellaan.

– Kuinka, eikö ollut ketään joka olisi maksanut? kysyi tummaverinen.

– Ei. Herra Pavliščev, joka maksoi hoitoni siellä, kuoli kaksi vuotta sitten. Kirjoitin sitten tänne Venäjälle kenraalitar Jepantšinalle, kaukaiselle sukulaiselleni, mutta en saanut vastausta. Niine hyvineni olen tullut.

– Minne sitten?

– Siis mihin aion asettua? En tosiaankaan tiedä vielä... tuota noin...

– Ette ole vielä päättänyt?

Ja molemmat kuulijat purskahtivat jälleen nauruun.

– Ja tuossa nytyissä taitavat olla kaikki kimpsunne ja kampsunne? kysyi tummaverinen.

– Olen valmis lyömään vetoa että niin on, kiiruhti punanenäinen virkamies sanomaan tavattoman tyytyväisen näköisenä. – Ja vetoa siitäkin, ettei pakaasivaunuissakaan ole muuta matkatavaraa. Vaikka ei-hän köyhyys ole mikään rikos, mitä puolestaan ei sovi jättää huomaamatta.

Kävi ilmi, että asian laita oli tosiaankin siten: vaalea nuori mies tunnusti sen heti tavattoman auliisti.

– Kuitenkin teidän nytyillänne on tietty merkitys, jatkoi virkamies sen jälkeen kun oli naurettu kylliksi (on huomattava, että myös itse nytyin omistaja alkoi lopuksi nauraa katsellessaan heitä, mikä lisäsi toisten iloisuutta). – Vaikka voidaan lyödä vetoa siitäkin, ettei se sisällä ulkomaisia kultarahakääröjä, ei napoléondoreja eikä friedrichsdoreja, ja vielä vähemmän hollantilaisia guldeneja, minkä voi päätellä vaikkapa ulkomaisten kenkienne nilkkaimista, niin... jos nytyttinne lisäksi otetaan lukuun sellainen mukamas sukulainen kuin esimerkiksi kenraalitar Jepantšina, nytyttikin saa uuden merkityksen, tietysti vain siinä tapauksessa että kenraalitar Jepantšina on tosiaankin sukulaisenne etkä te erehdy hajamielisyysdessänne... mikä on erittäin erittäin ominaista ihmiselle... no vaikkapa silloin kun hänellä on liikaa mielikuvi-tusta.

– Voi, te arvasitte jälleen, vaalea nuori mies vastasi kiireesti. – Minä todellakin miltei erehdyn, toisin sanoen, hän ei ole juuri lainkaan sukua minulle, niin etten vähääkään hämmästynyt, kun en silloin saanut sinne vastausta. Sitä minä odotinkin.

– Suotta tuhlasitte rahaa postimaksuun. Hm... ainakin te olette avomielinen ja vilpitön, mikä jo on kiitettävää! Hm... kenraali Jepantšinin me tunnemme, oikeastaan sen vuoksi että hän on yleisesti tunnettu henkilö. Tunsimme myös herra Pavlišševin, joka kustansi olonne Sveitsissä, mikäli kysymyksessä vain on Nikolai Andrejevitš Pavliššev, heitä kun on ollut kaksi serkusta. Toinen asuu vielä nykyäänkin Krimillä, mutta Nikolai Andrejevitš, vainaja, oli kunnioitettu henkilö, hänellä oli huomattavia tuttavuussuhteita, ja aikoinaan hän omisti neljätuhatta sielua...

– Aivan oikein, hänen nimensä oli Nikolai Andrejevitš Pavliššev.

Vastattuaan näin nuori mies katseli kaikkietietävää herraa tarkkaavaisesti ja tutkivasti.

Tällaisia kaikkietietäviä herroja tapaa toisinaan, vieläpä melko useinkin, tietyn yhteiskuntakerroksen piirissä. He tietävät kaiken, heidän älynsä koko rauhaton uteliaisuus ja heidän lahjansa suuntautuvat vastustamattomasti määrätylle taholle, tietystikin tärkeimpien harrastusten ja kiinnostuksen kohteiden puutteessa, niin kuin nykyaikainen ajattelija sanoisi. Sanonnalla ”he tietävät kaiken” on kuitenkin ymmärrettävä melko rajoitettua alaa: he tietävät, missä virassa kukin on, ketkä ovat hänen tuttaviaan, paljonko hänellä on omaisuutta, missä hän on ollut kuvernöörinä, kenen kanssa on naimisissa, paljonko vaimo sai myötäjäisiä, kuka on hänen serkkunsa, kuka pikkuserkkunsa jne. jne., kaikkea tämäntapaista. Enimmäkseen nämä kaikkietoiset kuljeskelevat takin kyynärpäät hajalla ja saavat palkkaa 17 ruplaa kuukaudessa. Henkilöt, joista he tietävät kaiken kynnenalaisenkin, toisin sanoen syvimmit salaisuudetkin, eivät luonnollisestikaan voi käsitellä, mitkä ovat heidän yllykkeensä, mutta monelle näistä tämä heidän melkein kokonaiseksi tieteeksi paisunut tietomääränsä tuottaa ehdottomasti tyydytystä, itsekunnioitusta, jopa mitä korkeinta henkistä nautintoa. Ja onhan tuolla tieteellä oma viehätyksensäkin. Olen tavannut oppineita, kirjailijoita, runoilijoita, poliitikkoja, jotka ovat tavoitelleet ja saavuttaneet juuri tuossa tieteessä oman korkeimman tyydytyksensä ja päämääränsä, ovat sen avulla jopa menestyneet urallaan.

Koko tämän keskustelun ajan tummaverinen nuori mies haukoteli, vilkuili ikkunasta ja odotteli kärsimättömästi matkan päättymistä. Hän oli jollakin tavoin hajamielinen, aivan erikoisen hajamielinen, miltei huolissaan, ja kävi ajoittain jopa kummalliseksi: välistä hän kuunteli eikä sittenkään kuullut, katseli eikä nähnyt, nauroi eikä aina itsekään käsittänyt mille nauroi.

– Sallittekö kysyä, kenen kanssa minulla on kunnia..., sanoi näpylänaamainen herra äkkiä nyyttiä pitelevälle vaalealle nuorelle miehelle.

– Olen ruhtinas Lev Nikolajevitš Myškin, vastasi tämä heti erittäin auliisti.

– Ruhtinas Myškin? Lev Nikolajevitš? En tunne, en ole koskaan kuullutkaan, vastasi virkamies mietteissään. – En tietenkään tarkoita nimeä, nimihän on historiallinen, se voidaan löytää Karamzinin histo-

riasta ja sen täytyykin olla siellä, vaan puhun henkilöstä, eikä ruhtinas Myškineitä jostakin syystä enää tapaa missään, heitä ei edes mainita-kaan.

– Eihän se ole ihme! vastasi ruhtinas heti. – Ruhtinas Myškineitä ei ole olemassakaan paitsi minua, käsittääkseni minä olen viimeinen. Mitä tulee esi-isiini, heidän joukossaan oli myös itsenäisiä talonpoikia, joilla oli oikeus omistaa maaorjia. Isäni oli muuten aliluutnanttina armeijassa, käynyt junkkarikoulun. En vain tiedä, millä tavoin kenraalitar Jepantšina polveutuu Myškinien ruhtinassuvusta, hänkin viimeisen lajiaan...

– He-he-he! Viimeinen lajiaan! He-he-he! Tepä sutkautitte, hihitti virkamies.

Tummaverinenkin naurahti. Vaalea nuori mies hämmästyí hieman sitä, että hänen oli onnistunut lausua sutkaus, muuten melko keho.

– Kuvitelkaa, sanoin sen lainkaan ajattelematta, hän selitti vihdoín hämmästyneen näköisenä.

– Ymmärrettävää, varsin ymmärrettävää, myönteli virkamies iloisesti.

– Ruhtinas, opiskelitteko te siellä sen professorin luona tieteitákin? kysyi tummaverinen ákkiä.

– Opiskelinhan minä...

– Mutta minäpä en ole koskaan opiskellut mitään.

– Minákin vain miten kuten, vähän, lisäsi ruhtinas ikään kuin pyytäen anteeksi. — Sairauteni takia minulle ei katsottu voitavan antaa systemaattista opetusta.

– Tunnetteko Rogožinit? kysyi tummaverinen ákisti.

– Ei, en tunne lainkaan. Minähän en tunne Venäjältä juuri ketään. Oletteko te Rogožin?

– Olen. Rogožin, Parfjon.

– Parfjon? Eiköhän vain niitä samoja Rogožineja..., aloitti virkamies entistä tärkeämmin.

– Kyllä, niitä, niitä samoja, keskeytti nopeasti ja epäkohteliaan karsimättömästi tummaverinen, joka muuten ei ollut kertaakaan kääntynyt náppylänaamaisen virkamiehen puoleen vaan oli alusta láhtien puhunut yksinomaan ruhtinaalle.

– Mutta... ihanko totta? sanoi virkamies miltei jáykistyen hämmästyksestä. Hänen silmänsä pullistuivat samalla kun hänen kasvon-

sa rupesivat rakentelemaan jonkinlaista hartaan kunnioittavaa, mielistelevää, jopa säikähtynyttä ilmettä. – Senkö Semjon Parfjonovitš Rogožinin poika, perinnöllisen kunniakansalaisen, joka kuoli kuukausi takaperin ja jätti jälkeensä kahden ja puolen miljoonan pääoman?

– Entä mistä sinä tiedät, että hän jätti kaksi ja puoli miljoonaa velatonta pääomaa? keskeytti tummaverinen vilkaisematta tälläkään kertaa virkamieheen. – Kas vain! (Hän iski ruhtinaalle silmää viitaten päällään virkamieheen.) Mitä etua heille on siitä, että he tuppautuvat heti hännystelijöiksi? Totta on että isäni kuoli, ja nyt kuukautta myöhemmin minä olen matkalla Pihkovasta kotiin miltei saappaatta. Ei veljeni, se lurjus, eikä äitini, kumpikaan ei lähettänyt rahaa eikä tietoa – eivät lähettäneet mitään! Kohtelevat kuin koiraa! Makasin koko kuukauden kuumeessa Pihkovassa.

– Ja nyt saatte kauniin miljoonan, ylikin, vähintään miljoonan, tavahan vallat! ja virkamies läiskäytti kätensä yhteen.

– No, mitä se hänelle kuuluu, sanokaapa, olkaa hyvä, virkkoi Rogožin ärtyneesti ja nyökkäsi jälleen kiukkuisesti virkamieheen päin.

– Enhän minä anna sinulle kopeekkaakaan, vaikka kävelisit käsilläsi tuossa edessäni.

– Kävelenkin, kyllä vielä kävelenkin.

– Kas vain! Enpä vain anna, en, vaikka tanssisit kokonaisen viikon.

– Ole antamatta! Se on minulle oikein, älä anna! Vaan silti tanssin, jätän vaimon, pienet lapseni, ja tulen tanssimaan sinun edessäsi. Mielisty minuun, mielisty!

– Hyi sinua! sanoi tummaverinen ja sylkäisi. – Viisi viikkoa takaperin pakenin nyytti kädessäni samoin kuin te – hän kääntyi jälleen ruhtinaan puoleen – ja pakenin Pihkovaan tätini luo; siellä sairastuin heti kuumeeseen, ja isä kuoli minun poissaollessani. Hänet kaatoi halvaus. Ikuinen rauha vainajan sielulle, vaikka hän olikin silloin vähällä tappaa minut. Uskotteko, ruhtinas, se on ihan totta. Jollen olisi paennut, olisi tappanut saman tien.

– Suututitteko hänet jollakin tavoin? kysyi ruhtinas katsellen turkkiin pukeutunutta miljoonikkoa erikoisen uteliaana. Mutta vaikka juuri miljoona ja perinnön saaminen oli tavallaan mielenkiintoista, ruhtinasta ihmetytti ja kiinnosti jokin muukin, ja Rogožin itsekin taikertui ties minkä vuoksi erikoisen innokkaasti ruhtinaaseen ja halusi

keskustella tämän kanssa, vaikka näyttikin kaipaavan keskustelua pikemmin mekaanisesti kuin moraalisesti, pikemmin hajamielisyystään kuin avomielisyydestä; levottomuuden ja mielenkuohun valtaamana hän halusi vain katsella toista ja pieksää kieltä. Näytti siltä kuin hän olisi vielä nytkin ollut kuumeessa, ainakin häntä ravisteli horkka. Virkamies puolestaan suorastaan riippui Rogožinissa, ei uskaltanut hengähtääkään, vaan tarkkasi ja punnitsi jokaista sanaa aivan kuin olisi etsinyt jalokiviä.

– Suuttui kuin suuttuikin, ja ehkäpä oli syytäkin, vastasi Rogožin.
– Mutta pahiten kävi veljeni minun kimppuuni. Äitimuorista ei kannata puhuaakaan, hän on vanha nainen, lukee pyhien elämäkertoja, istuen akkojen kanssa. Kaikki käy niin kuin Senka-veli päättää. Minkä tähden hän ei antanut minulle ajoissa tietoa? Ymmärrän kyllä! Totta on, että minä makasin silloin tajuttomana. Sähkösanomakin kuulemma lähetettiin. Mutta se tuli tädille. Hän on ollut jo kolmisenkymmentä vuotta leskenä ja istuskelee vähämielisten kanssa aamuvarhaisesta myöhäiseen yöhön. Nunna hän ei ole, mutta on vieläkin pahempaa. Sähkösanomaa hän säikähti ja avaamatta sitä vei sen poliisikamarille, missä se on lojunut tähän asti. Vasta Konev, Vasili Vasiljitš, selvitti tilanteen, ilmoitti kaikesta. Veljeni leikkasi yöllä isän brokadikankaaisesta arkkuvaatteesta kultatupsut: ”Nehän maksavat paljon.” Jo yksistään tästä teosta hän voi joutua Siperiaan, jos vain minä tahdon, sillä onhan se pyhäinryöstöä. Hei, sinä hernemaan pelätti, hän kääntyi virkamiehen puoleen. – Onko se lain mukaan pyhäinryöstöä?

– Pyhäinryöstöä! Pyhäinryöstöä! myönsi virkamies heti.

– Joutuuko siitä Siperiaan?

– Siperiaan, Siperiaan! Heti Siperiaan!

– He luulevat yhä, että minä olen vieläkin sairaana, jatkoi Rogožin ruhtinaalle. – Mutta minäpä nousinkin, hiiskumatta kenellekään sanaakaan, kaikessa hiljaisuudessa junavaunuun ja nyt olen matkalla: avaahan portti, veljeni Semjon Semjonytš! Hän panetteli minua isälle, tiedän sen. Se on kyllä totta, että minä suututin silloin isän Nastasja Filippovnan takia. Se oli yksinomaan minun syyini. Synti sokaisi.

– Nastasja Filippovnan takia? lausahti virkamies lipevästi samalla aivan kuin muistellen jotakin.

– Ethän sinä tunne häntä! ärähti Rogožin hänelle kärsimättömästi.

- Tunnenpa vainenkin! vastasi virkamies voitonriemuisesti.
- Ohoo! Onhan paljon Nastasja Filippovnia! Ja mikä röyhkeä elukka sinä oletkaan, sanon sen suoraan! Arvasinhan minä jo, että joku tuollainen nauti takertuu minuun heti! hän jatkoi ruhtinaalle.
- Kenties tunnenkin! häرنäsi virkamies. – Lebedev tuntee! Teidän korkeutenne suvaitsee soimata minua, vaan entäpä jos minä todistan? Se on se samainen Nastasja Filippovna, jonka takia isänne tahtoi kurittaa teitä heisipuisella kepillään, ja Nastasja Filippovna on Baraškova, niin sanoakseni ylhäinen rouva hänkin, tavallaan myös ruhtinatar, ja seurustelee erään Totskin kanssa, Afanasi Ivanovitšin, vain tuon tilanomistajan ja upporikkaan miehen kanssa, joka on yhtiöitten ja yhdistysten jäsen ja sikäli läheisissä ystävyys-suhteissa kenraali Jepantšiniin...
- He hee, vai sellaisia sinä puhut! sanoi Rogožin, joka lopultakin todella hämmästyi. – Hyi pahus, hän näkyy tosiaankin tietävän!
- Tietää kaiken! Lebedev tietää kaiken! Teidän korkeutenne, minä olin kaksi kuukautta Aleksaška Lihatšovin matkassa, myös hänen isänsä kuoleman jälkeen, ja minä tunnen kaiken, toisin sanoen kaikki nurkat ja sopukat, ja niin pitkälle jouduttiin, että ilman Lebedeviä ei otettu askeltakaan. Nykyään hän palvelee velka-asiaain osastolla, mutta silloin hänellä oli tilaisuus tutustua sekä Armanceen, Koraliaan, ruhtinatar Patskajaan että Nastasja Filippovnaan – keihin kaikkiin hänellä olikaan tilaisuus tutustua!
- Nastasja Filippovnaan? Oliko hän myös Lihatšovin kanssa..., kysyi Rogožin ja katsoi ilkeästi virkamieheen; hänen huulensakin kalpenivat ja alkoivat vapista.
- E-ei lainkaan! E-ei lainkaan! Ei laisinkaan! hätäntyi virkamies ja jatkoi kiireesti: – Lihatšov ei voinut päästä millään rahoilla tarkoitustensa perille! Eihän kysymyksessä ollut mikään Armance. On vain Totski yksin. Iltaisin Nastasja Filippovna istuu omassa aitiiossaan joko Suuressa tai ranskalaisessa teatterissa. Upseerit tietenkin puhuvat keskenään mitä tahansa, mutta eivät hekään voi todistaa mitään, sanovat ainoastaan: ”Tuossa on se samainen Nastasja Filippovna.” Siinä kaikki, mitään muuta he eivät pystykään sanomaan! Siksi ettei mitään muuta ole.
- Tuo kaikki pitää paikkansa, myönsi Rogožin synkästi, rypistäten kulmiaan. – Samaa kertoi minulle silloin myös Zaljožev. Ruhtinas, satuin silloin juoksemaan Nevskin yli isäni kolme vuotta vanha poi-

mutakki ylläni, kun se nainen tuli kauppaliikkeestä ja nousi vaunuihin-
sa. Tunsin sydämessäni polton. Tapasin kohta Zaljoževin. Hän on eri
maata kuin minä, kuljeskelee hienona kuin parturinapulainen, käyt-
tää lornjettia, mutta meidät isä pakotti käyttämään tervattuja saappai-
ta ja syömään paastonajan kaalikeittoa. ”Tuo nainen”, hän sanoi mi-
nulle, ”ei ole sinulle sopiva, hän on ruhtinatar, hänen nimensä on Nas-
tasja Filippovna Baraškova, ja hän asuu Totskin kanssa, mutta Totski
haluaisi hänestä eroon, sillä hän on jo tullut korkeaan ikään, täyttänyt
55 vuotta, ja haluaa mennä naimisiin koko Pietarin ihanimman kau-
nottaren kanssa.” Siinä samassa hän paljasti minulle, että voisin näh-
dä Nastasja Filippovnan sinä samana iltana Suuressa teatterissa, katso-
massa balettia omassa aitiassaan. Mutta yritäpä meidän perheessämme
balettiin – isä olisi tappanut! Kuitenkin minä lähdin kaikessa hiljai-
suudessa tunniksi ja näin Nastasja Filippovnan jälleen; sen jälkeen en
nukkunut koko yönä. Aamulla isävainaja antoi minulle kaksi viiden
prosentin valtionobligaatiota, kumpikin viidentuhannen arvoisia, ja
sanoi: ”Käy myymässä nämä, vie seitsemäntuhatta viisisataa Andreje-
vin konttoriin, maksa sinne, loput kymmenestä tuhannesta tuot minul-
le poikkeamatta minnekään; odotan sinua.” Myin obligaatiot, sain ra-
hat, Andrejevin konttoriin en edes poikennut vaan näkemättä mitään
ympäriilläni menin suoraan päätä englantilaiseen kauppaliikkeeseen ja
valitsin sieltä parin korvariipuksia, kummassakin miltei pähkkinän ko-
koinen timantti. Jäin velkaa neljäsataa ruplaa, ilmoitin nimeni, uskot-
tiin. Menin koruineni Zaljoževin luo: ”Mennäänpä, hyvä veli, Nastasja
Filippovnan vieraiksi.” Lähdettiin. En tiedä enkä muista, mitä oli sil-
loin jalkojeni alla, mitä edessäni, mitä sivuillani – en nähnyt mitään.
Menimme suoraan hänen saliinsa, hän itse otti meidät vastaan. Minä
en silloin esittäytynyt, en sanonut että se olen minä, Zaljožev puhui
puolestani. ”Nämä ovat Parfjonilta, siis Rogožinilta”, sanoi Zaljožev,
”muistoksi teille eilisestä tapaamisesta; suvaitkaa ottaa vastaan.” Hän
avasi rasian, vilkaisi koruihin ja naurahti: ”Kiittäkää ystäväännne, her-
ra Rogožinia herttaisesta huomaavaisuudesta.” Sitten hän kumarsi ja
poistui. Voi, miksi en kuollut siihen paikkaan! Matkalla sinne ajatte-
lin: ”Yhdentekevää, elävänä en enää palaa!” Kaikkein loukkaavim-
malta minusta tuntui se, että tuo Zaljožev-roisto käänsi kaiken taval-
laan omaksi ansiokseen. Minä olin pienikokoinen, pukeutunut kuin
kerjäläinen, seisoin tuppisuuna, mulkoilin Nastasja Filippovnaa hä-

Franz Joseph Dölger, Religions-, Kultur- und Kirchenhistoriker (Spätantike), geb. 18.10.1879 Sulzbach a.M., gest. 17.10.1940 Schweinfurt; 1902 Priesterweihe. 1911 Prof. in Münster. 1926 in Breslau, 1929 in Bonn. Zunächst dogmengeschichtlich interessiert, wandte er sich nach Schwierigkeiten mit der kirchlichen Obrigkeit und nach einem Aufenthalt in Rom dem Studium der frühchristlichen Institutionen, Liturgie und Lebensgewohnheiten zu.

Mit seinem umfangreichen Werk begründete er die Forschungsrichtung „Antike und Christentum“.

Das Dölger-Institut wurde 1955 von Theodor Klauser gegründet, um die von F. J. Dölger initiierte Forschungsrichtung „Antike und Christentum“ fortzusetzen und die Herausgabe des „Reallexikon für Antike und Christentum“ (RAC), des „Jahrbuch für Antike und Christentum“ (JAC) sowie der Monographienreihe „Theophaneia“ institutionell zu sichern. Zunächst von einem Förderverein getragen, wurden die Forschungsvorhaben des Instituts als Langzeitprojekte 1976 von der Nordrhein-Westfälischen Akademie der Wissenschaften in Düsseldorf übernommen und dieses der Universität Bonn angegliedert.

Prof. Dr. Ernst Dassmann

Franz Joseph Dölger-Institut zur Erforschung der Spätantike
Universität Bonn

Inhaltliche Zusammenfassung aus dem
LEXIKON FÜR THEOLOGIE UND KIRCHE
DRITTER BAND
1995
HERDER VERLAG
FREIBURG BASEL ROM WIEN

Das Werk ICHTHYS als Studienausgabe wendet sich an alle theologisch, historisch, archäologisch und religionswissenschaftlich Interessierten. Die Reihe „Religionen und Kulturen der Antike“ ermöglicht endlich nach langer Zeit wieder einen Zugang zu einem Standardwerk.

